

**STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÁ
A POTRAVINÁŘSKÁ INSPEKCE**

ÚSTŘEDNÍ INSPEKTORÁT

Květná 15, 603 00 Brno

tel.: 543 540 201, fax: 543 540 202

Vyřizuje: Bc. Šárka Kolečková

Tel.: 542 426 632

E-mail: sarka.kolejkova@szpi.gov.cz

Č.j.: SZPI/AC983-5/2013

Datum: 8. 1. 2014

[REDACTED]

Vážená [REDACTED]

v návaznosti na Váš dopis, který jsme obdrželi dne 11. 12. 2013, v němž nás žádáte o informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, Vám zasíláme požadované informace:

1. Metanolová kauza – počáteční období

První informace o metanolových otravách byla zveřejněna na tiskové konferenci karvinské policie dne 6. 9. 2012.

Dne 7. 9. 2012 s ohledem na rozsah událostí začala být prováděna intenzivní kontrola inspektorátem v Olomouci v regionu Havířova. Následně byli všichni inspektoři SZPI přeřazeni na kontrolu lihovin a byl zahájen intenzivní odběr vzorků do laboratoří SZPI i externích.

2. Mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví

- Na základě vzniklé krizové situace Ministerstvo zdravotnictví 12. 9. vyhlásilo mimořádné opatření v podobě plošného zákazu stánkového prodeje alkoholických nápojů s obsahem alkoholu větším než 30 %.
- Dne 14. 9. bylo vyhlášeno mimořádné opatření spočívající v úplném zákazu prodeje, nabízení a distribuci alkoholických nápojů s obsahem alkoholu od 20 %.
- Dne 20. 9. byl zakázán i export lihovin o obsahu etanolu od 20 % objemových.
- Mimořádným opatřením ze dne 27. 9. 2012 byl povolen prodej zakázaných lihovin, které byly vyrobeny nejpozději do 31. prosince 2011, lihoviny od 20 %, líh a destiláty vyrobené po tomto datu mohou být prodávány pouze v případě, že jsou doprovázeny doklady o původu. Formulář dokladů o původu lihu, destilátu a některých druhů lihovin

pak upravilo nařízení vlády ČR č. 317/2012 Sb. Ukončení mimořádného opatření ze dne 27. 9. 2012 Ministerstvo zdravotnictví ČR vyhlásilo dne 31. 10. 2013.

Mimořádná opatření ze dne 12. 9. 2012, 14. 9. 2012 a 20. 9. 2012 měly v době krizové situace významnou funkci při zajištění ochrany zdraví spotřebitelů. SZPI intenzivně kontrolovala jejich dodržování.

Mimořádným opatřením ze dne 27. 9. 2012 byl povolen prodej zakázaných lihovin, které byly vyrobeny nejpozději do 31. prosince 2011, lihoviny od 20 %, líh a destiláty vyrobené po tomto datu mohou být prodávány pouze v případě, že jsou doprovázeny doklady o původu.

MO ze dne 27. 9. 2012 primárně stanovilo okamžitý zákaz nabízení ke spotřebě konečnému spotřebiteli lihovin bez dokladu o původu. Tím bylo zamezeno nabízení lihovin bez dokladu o původu ve smyslu nařízení 317/2012 Sb. přímo spotřebiteli a po přechodnou dobu bylo umožněno skladování lihovin bez dokladu o původu. V rámci přechodného období 60 dnů podle nařízení 317/2013 Sb. bylo umožněno lihoviny doklady o původu dovybavit. Po této přechodné době, již dostačují samotné právní předpisy. Proto bylo MO dne 31. 10. 2013 ukončeno.

3. Kontrola lihovin na zjištění obsahu metanolu v době metanolové kauzy

V době metanolové kauzy SZPI postupovala podle „Krizového manuálu“. V rámci této závažné mimořádné situace byla věnována zvýšená pozornost kontrolám drobných maloobchodních provozoven, intenzivní kontroly probíhaly i ve dnech pracovního klidu a volna. Všechny inspektoráty SZPI převedly veškeré inspektory na kontrolu lihovin. Z každé podezřelé šarže lihovin byl inspektory odebrán vzorek k laboratorním analýzám.

V počátečním období byly inspektoráty povinny zasílat výsledky o počtu zkontrolovaných provozoven, počtu odebraných vzorků, počtu vyhovujících a nevyhovujících vzorků a zjištěných hladinách metanolu. Ze začátku probíhala hlášení každý den ráno, včetně víkendů. Později se přešlo na hlášení týdně, a jakmile se situace stabilizovala, přešlo se na čtrnáctidenní hlášení, které probíhalo až do 21. dubna 2013.

4. Trvání metanolové kauzy lze rozdělit do dvou období:

a. Období od 10. 9. 2012 do 31. 12. 2013 – období krize

Celkem bylo provedeno k 31. 12. 2012 35 255 kontrol, v rámci nich bylo odebráno 1030 vzorků, z nichž 34 vzorků nevyhovělo požadavku na metanol, dále byla zjištěna denaturační činidla, která znamenají důkaz použití denaturovaného lihu pro výrobu lihovin a přirozeně se nevyskytují v lihu zemědělského původu (ve 31 vzorcích byl zjištěn 2-propanol, 6 případů nálezu bitrexu a jednou terciální butanol).

U devíti lihovin neodpovídal obsah etanolu platným právním předpisům nebo deklaraci na obale.

i. Kontroly lihovin do 31. 12. 2012

Celkový počet provedených kontrol: 35 255

Celkem odebráno vzorků: 1030

Výsledky analýz:

943 vyhovujících vzorků

51 nevyhovujících vzorků, z toho celkem:

34 vzorků nevyhovělo požadavku na metanol,
 31 na 2-propanol,
 6 na bitrex
 1 na terciální butanol

Tabulka č. 1 - Kontroly lihovin do 31. 12. 2012

Inspektorát	Počet provedených kontrol	Počet odebraných vzorků	Počet V vzorků	Počet N vzorků	N denaturační činidla celkový počet zjištění			N metanol - počet
					terciální butanol	bitrex	2-propanol	
Hradec Králové	4 580	78	76	2	1	0	2	0
Ústí nad Labem	4 261	51	42	7	0	2	6	4
Plzeň	3 887	61	58	3	0	2	3	1
Olomouc	4 670	237	199	15	0	1	6	10
Tábor	6 847	92	91	1	0	0	0	1
Praha	4 169	96	82	11	0	0	9	9
Brno	6 841	415	395	12	0	1	5	9
Celkový počet	35 255	1 030	943	51	1	6	31	34

Zjištění denaturačních činidel bitrexu a 2-propanolu znamená důkaz použití denaturovaného lihu pro výrobu lihovin. Tyto látky se přirozeně nevyskytují v lihu zemědělského původu, jsou přidávány pro účely zdenaturování.

ii. Kontroly lihovin od 10. 9. do 13. 9. 2012

Tabulka č. 2 - Informace o výsledku kontrol alkoholu provedených SZPI do 14. 9. 2012, 7.00

Kontroly ke dni 13. 9. 2012	Počet zkontrolovaných provozoven	Počet odebraných vzorků celkem	Počet vyhovujících	Počet nevyhovujících
Inspektorát				
Praha	646	30	14	0
Tábor	551	30	0	0
Plzeň	313	21	17	0
Ústí nad Labem	698	27	20	0

Hradec králové	389	21	16	0
Brno	492	38	26	-
Olomouc	361	61	28	1
Celkem	3450	228	121	1

Celkový počet provedených kontrol: 3450

Celkem odebráno vzorků: 228

Výsledky analýz:

121 vyhovujících vzorků

1 nevyhovující vzorek (na metanol)

Tabulka č. 3 - Informace o výsledku kontrol alkoholu provedených SZPI do 26. 9. 2012

Inspektorát	Počet provedených kontrol	Počet odebraných vzorků	Počet V vzorků	Počet N vzorků
Hradec Králové	2145	62	49	0
Ústí nad Labem	2320	36	30	6
Pízeň	2653	42	25	3
Olomouc	2287	111	86	3
Tábor	2907	64	50	1
Praha	2709	64	57	7
Brno	3142	141	100	2
Celkový počet	18163	520	397	22

Celkový počet provedených kontrol: 18 163

Celkem odebráno vzorků: 520

Výsledky analýz:

397 vyhovujících vzorků

22 nevyhovujících vzorků, z toho celkem:

17 vzorků nevyhovělo požadavku na metanol,

13 na 2-propanol,

4 na bitrex

b. Období od 1. 1. 2013 do 30. 4. 2013 – období po největší krizi

Od 1. 1. do 30. 4. 2013 bylo provedeno 5558 kontrol. Bylo odebráno 211 vzorků. Z celkového počtu odebraných vzorků bylo 163 vyhovujících vzorků. Z celkového počtu

odebraných vzorků 12 nevyhovělo na denaturační činidla nebo metanol, z toho celkem 6 vzorků nevyhovělo požadavku na metanol, 8 na 2-propanol, 0 na bitrex a 6 na terciální butanol.

i. Období od 10. 9. 2013 do 30. 4. 2013

Celkem bylo provedeno od 10. 9. 2012 do 21. 4. 2013 40 813 kontrol, v rámci nich bylo odebráno 1241 vzorků. U všech vzorků byl stanovován obsah metanolu. Z celkového počtu odebraných vzorků bylo 1 106 vyhovujících vzorků. Z celkového počtu odebraných vzorků 63 nevyhovělo na denaturační činidla nebo metanol, z toho celkem 40 vzorků nevyhovělo požadavku na metanol, 39 na 2-propanol, 6 na bitrex a 7 na terciální butanol. U řady vzorků bylo zjištěno porušení více parametrů najednou (např. metanol a bitrex).

Tabulka č. 4 - Výsledky kontrol za období 10. 9. až 21. 4.2014 (období metanolové kauzy)

Inspektorát	Počet provedených kontrol	Počet odebraných vzorků	Počet V vzorků	Počet N vzorků mimo den. č. a metanol; např. etanol	Počet N vzorků (den. č. + metanol)	N denaturační činidla celkový počet zjištění			N metanol - počet
						terciální butanol	bitrex	2-propanol	
Hradec Králové	5126	97	95	0	2	1	0	2	0
Ústí nad Labem	4826	79	66	2	10	2	2	8	5
Plzeň	4225	75	68	0	7	0	2	7	5
Olomouc	5691	293	235	0	19	4	1	8	10
Tábor	7430	101	100	0	1	0	0	0	1
Praha	4 471	121	96	0	11	0	0	9	9
Brno	9044	475	446	10	13	0	1	5	10
Celkový počet	40 813	1 241	1 106	12	63	7	6	39	40

5. Kontrolní činnost SZPI po metanolové kauze

Kromě běžných kontrol proběhla ústředně řízená akce na kontrolu jakosti a bezpečnosti lihovin, botanický původ lihu.

a. Kontrola jakosti a bezpečnosti lihovin, botanický původ lihu

Kontrolní akce proběhla od 8. dubna do 30. srpna 2013. Cílem ústředně řízené akce byla kontrola jakosti, bezpečnosti lihovin, průkaz denaturačních činidel, ověření botanického

původu lihu a kontrola dokladů o původu druhů lihu, destilátů a některých druhů lihovin dle nařízení vlády č. 317/2012 a sjednocení postupů při této kontrole a vyhodnocování výsledků.

Při výběru lihovin a výrobců byly zohledněny výsledky kontrol a zkušenosti v rámci mimořádné kontroly v rámci tzv. metanolové kauzy v průběhu roku 2012 a 2013. Cílem bylo odebrat i výrobky výrobců, kde již byly zjištěny nedostatky.

Kontroly se zúčastnily všechny inspektoráty SZPI. Kontrola byla provedena u dovozců, výrobců i prodejců lihovin.

Odebrané vzorky byly analyzovány v laboratořích SZPI v Praze a Brně.

V laboratoři inspektorátu v Praze bylo provedeno kromě stanovení etanolu a metanolu i stanovení denaturačních činidel. Jednalo se převážně o kategorie lihovin typu vodka, tuzemák a tzv. nekategorizované lihoviny dle nařízení č. 110/2008, v platném znění, kde určitý podíl etanolu v lihovině tvoří líh zemědělského původu.

V průběhu kontrolní akce bylo odebráno celkem 85 vzorků. U všech vzorků byly stanoveny základní analytické znaky, jako je obsah etanolu a metanolu. U 70 vzorků byly v laboratoři inspektorátu v Praze provedeny analýzy na stanovení denaturačních činidel.

V laboratoři inspektorátu v Brně byl u 14 vzorků s deklarovaným původem lihu nebo u kategorizovaných lihovin dle nařízení č. 110/2008, v platném znění, kde je uveden požadavek na vstupní surovinu, ověřen deklarovaný původ lihu.

Nadlimitní množství metanolu ani přítomnost denaturačních činidel nebyla prokázána ani v jednom případě. Z celkového množství odebraných vzorků 8 nevyhovělo.

Z toho 6 vzorků nevyhovělo na obsah etanolu. U 2 vzorků neodpovídal botanický původ lihu.

Na nevyhovující lihoviny byly uloženy zákazy uvádění do oběhu. Jednalo se o 72,2l lihovin v celkové hodnotě 18 494 Kč.

6. Přehled vzorků lihovarnických výrobků v období 2011 až 2013

V období 2011 až 2013 bylo inspektory SZPI k hodnocení odebráno celkem 2186 vzorků alkoholických nápojů jiných než pivo, víno a ostatních alkoholických. Počty odebraných vzorků lihovarnických výrobků v jednotlivých letech viz tabulka č. 5.

Tabulka č. 5: Počty odebraných vzorků lihovarnických výrobků v letech 2011, 2012 a 2013 (vzorky odebrané a laboratorně uzavřené)

Lihovar. výrobky	Rok 2011		Rok 2012		Rok 2013	
	Odebrané vzorky	Nevyhovující vzorky	Odebrané vzorky	Nevyhovující vzorky	Odebrané vzorky	Nevyhovující vzorky
Celkem	268	52	1422	307	496	84
Pouze ČR	184	36	1228	278	395	65
Dovoz (EU + 3. země)	70	12	194	29	101	19
Neuveden	14	4	60	8	19	10

V roce 2013 byly metanol a denaturační činidla zjištěny pouze ve 14 případech ze 496 odebraných vzorků. Metanol byl zjištěn v 8 případech a denaturační činidla v 10 případech (ve 4 případech byl zároveň metanol a 2-propanol). Všechny tyto nálezy byly předány Policii ČR a GŘC.

Z celkového počtu odebraných vzorků v roce 2012 (1422) bylo 160 odebraných ve výrobě, 1073 v maloobchodě, 178 ve velkoobchodě a 11 na jiných místech.

Z celkového počtu odebraných vzorků v roce 2013 (496) bylo 109 odebraných ve výrobě, 320 v maloobchodě a 67 ve velkoobchodě.

7. Správní řízení v rámci metanolové kauzy

Počty správních řízení v souvislosti s metanolovou kauzou

- 8 návrhů SŘ s celkovou výší pokut 137 000 Kč
- 92 pravomocných SŘ s celkovou výší pokut 12 665 000 Kč

8. Právní kvalifikace

Ve SŘ se vyskytly zejména následující právní kvalifikace:

- Zák. č. 110/1997 Sb. § 11 odst. 2 písm. c)
- Zák. č. 110/1997 Sb. § 11 odst. 2 písm. a)
- Zák. č. 110/1997 Sb. § 10 odst. 1 písm. d)
- Zák. č. 110/1997 Sb. § 3 odst. 1 písm. i)
- Zák. č. 110/1997 Sb. § 3 odst. 1 písm. a)
- Zák. č. 110/1997 Sb. § 6 odst. 4
- Zák. č. 110/1997 Sb. § 6, odst. 1, písm. j)
- Zák. č. 146/2002 Sb. § 5 odst. 1 písm. c)

- Nařízení (ES) č. 110/2008 čl. 9;
- Nařízení (ES) č. 110/2008 čl. 11
- Nařízení (ES) č. 110/2008 čl. 3 odst. 2
- Nařízení (ES) č. 178/2002 čl. 18

- Nařízení (ES) č. 178/2002 čl. 16
- Nařízení (ES) č. 178/2002 čl. 14 odst. 2 písm. a)
- Nařízení (ES) č. 178/2002 čl. 14 odst. 1

9. Posouzení případných výhod, které přinesla změna pověřeného orgánu pro výběr sankcí (Situace, kdy dříve sankce vybírala Celní správa ČR, zatímco nyní tak činí orgán, který danou sankci uložil.)

V návaznosti na provádění činnosti SZPI jako orgánu dozoru podle zákona o potravinách (č. 110/1997 Sb.) a zákona o SZPI (č. 146/2002 Sb.) je nutno rozlišit:

- 1) vybírání pokuty
- 2) vymáhání pokuty (k tomu dojde tehdy, jestliže se pokutu nepodaří vybrat – tedy dotyčný „delikvent“ pokutu dobrovolně neuhradí ve lhůtě, která je mu k tomu účelu stanovena).

Ad 1)

Pokutu vybírá ten orgán státního dozoru, který ji uložil.

Tudíž uloží-li pokutu jako orgán dozoru SZPI, tak ji také následně vybírá.

Ad 2)

Co se týče úřadu, který pokutu vymáhá, v tomto případě došlo ke změně.

Pokuty uložené SZPI nejdříve vymáhaly příslušné finanční úřady. Od 1. 1. 2006 až do současnosti vymáhají tyto pokuty příslušné celní úřady.

Ustanovení o vybírání i vymáhání pokuty byla výslovně uvedena jak v zákoně o potravinách (110/1997 Sb.), tak v zákoně o SZPI (146/2002 Sb.) od samého začátku jejich účinnosti.

V těchto zákonech byla zachycena i výše uvedená změna, kdy kompetence vymáhat sankce přešla z finančních úřadů na celní úřady.

Novelami zákonů z let 2008 a 2009 postupně došlo k vypuštění těchto výslovných ustanovení, ponechán zůstal § 11c odst. 8 zákona o SZPI, který v současné době zní:

„Pokuty vybírá správní orgán, který je uložil.“

Nelze určit některé z možných výhod, které by mohly SZPI plynout ze změn, jak byly zmíněny výše. Tyto změny se v podstatě netýkaly přímo SZPI. Tento úřad stále vykonává svou činnost, kterou je mimo jiné vybírání pokut.

S pozdravem

RNDr. Daniela Šebestová, CSc.
ředitelka Kanceláře úřadu